

Norden

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet dels regeringens skrivelse 2002/03:90 Nordiskt samarbete 2002, med huvudsaklig inriktning på regeringssamarbetet inom Nordiska ministerrådet, dels en redogörelse till riksdagen 2002/03:NR1, avgiven av Nordiska rådets svenska delegation, som redogör för parlamentarikersamarbetet inom Nordiska rådet under 2002. Utskottet behandlar även en motion som väckts med anledning av redogörelsen samt motioner med inriktning på nordiskt samarbete från allmänna motionstiden 2002.

Samtliga motioner avstyrks av utskottet. Utskottet föreslår att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna. I ärendet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	5
Redogörelsens huvudsakliga innehåll.....	6
Utskottets överväganden.....	9
Relationer till närområdet.....	9
Sveriges kontakter med Norge.....	10
Nordbors gränslösa rättigheter.....	11
Informationspunkt Hallå Norden.....	12
Reformerat nordiskt samarbete.....	13
Sociala frågor.....	13
Fredningen av Skagerrak och Kattegatt.....	14
Reservationer.....	15
1. Relationer till närområdet, punkt 1 (m).....	15
2. Fredningen av Skagerrak och Kattegatt, punkt 7 (mp).....	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	17
Skrivelsen.....	17
Redogörelsen.....	17
Följdmotion.....	17
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Relationer till närområdet**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U229 och 2002/03:U323 yrkan-
de 24.

Reservation 1 (m)

2. **Sveriges kontakter med Norge**

Riksdagen avslår motion 2002/03:U233 yrkandena 1 och 2.

3. **Nordbors gränslösa rättigheter**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U240 yrkandena 1 och 4 och
2002/03:U259.

4. **Informationspunkt Hallå Norden**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U9 yrkande 2 och 2002/03:
U240 yrkande 2.

5. **Reformerat nordiskt samarbete**

Riksdagen avslår motion 2002/03:U242.

6. **Sociala frågor**

Riksdagen avslår motion 2002/03:U9 yrkande 1.

7. **Fredningen av Skagerrak och Kattegatt**

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ492 yrkande 5.

Reservation 2 (mp)

8. **Skrivelsen och redogörelsen**

Riksdagen lägger skrivelse 2002/03:90 och redogörelse 2002/03:NR1
till handlingarna.

Stockholm den 14 oktober 2003

På utrikesutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Berndt Ekholm (s), Birgitta Ahlqvist (s), Lars Ohly (v), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m), Agne Hansson (c), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta N Hedström (mp), Anita Johansson (s), Inger Segelström (s), Birgitta Ohlsson (fp), Rosita Runegrund (kd) och Gabriel Romanus (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i betänkandet dels regeringens skrivelse 2002/03:90 Nordiskt samarbete 2002, dels en redogörelse till riksdagen 2002/03:NR1, avgiven av Nordiska rådets svenska delegation, som redogör för parlamentarikersamarbetet inom Nordiska rådet.

Utskottet behandlar även en motion som väckts med anledning av redogörelsen samt motioner med inriktning på nordiskt samarbete från allmänna motionstiden.

Utskottet har under ärendets behandling fört samtal med Nordiska rådets svenska delegation för information och utbyte av erfarenheter.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Vid Nordiska rådets session i Helsingfors i oktober år 2002 presenterades programmet för det svenska ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet år 2003. Temat för det svenska ordförandeskapet är Integration Norden. Ordförandeprogrammet tar upp fyra olika aspekter av begreppet integration. Den första aspekten gäller integration inom de nordiska länderna. Det handlar om invandras delaktighet och inflytande i det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet. Det gäller t.ex. invandrarkvinnors delaktighet och deltagande, och det är frågan om hur de nordiska samhällena kan motverka segregation i boendet. Den andra aspekten rör integration mellan de nordiska länderna. Samtidigt som vi har erfarenhet av en gemensam nordisk arbetsmarknad och alla nordiska länder omfattas av EU:s inre marknad så reser skillnader i nationella regelverk hinder för människor, företag och organisationer. Arbetet med att avskaffa onödiga gränshinder skall föras framåt. Den tredje aspekten gäller integrationen mellan Norden och närområdet. Det gäller att vidareutveckla samverkan med de baltiska staterna, inte minst i perspektivet av EU:s utvidgning. Det nordiska samarbetet med nordvästra Ryssland får ökad prioritet inom närområdesprogrammet. Den fjärde aspekten är de nordiska ländernas integration i det europeiska samarbetet. Genom att tre nordiska länder är medlemmar i EU och Island och Norge är parter i EES-avtalet deltar samtliga nordiska länder i det europeiska samarbetet.

Sverige kommer att verka för ett vidareutvecklat nordiskt samarbete i Europafrågor. Ett stort antal projekt håller på att startas för att genomföra det svenska ordförandeskapets program. Det gäller inte minst på gränshindersområdet där den förre danske statsministern Poul Schlüter engagerats som

den svenska samarbetsministerns särskilde representant för att driva på arbetet. I slutet av år 2002 utsågs svensken Per Unckel till ny generalsekreterare i Nordiska ministerrådet.

Den särskilde utredare som Nordiska ministerrådet tillsatte år 2001 med uppgift att kartlägga vilka rättigheter en nordisk medborgare har vid bosättning, arbete, studier och uppehåll i annat nordiskt land än det egna hemlandet har lämnat sin slutrapport. I rapporten pekar utredaren på en rad problem som uppstår för medborgare som rör sig över de nordiska gränserna; det gäller på utbildningsområdet, arbetsmarknadsområdet, skatteområdet och socialförsäkringsområdet. Det framhålls också att det finns brister när det gäller kunskap om och uppföljning av nordiska avtal samt att det behövs bättre information till medborgarna om vilka regler som gäller.

Samverkan på det nordiska planet om ett ekologiskt hållbart samhälle var en stor fråga även under år 2002. Den tvärsektoriella strategin för en hållbar utveckling i Norden trädde i kraft år 2001. Genomförandet av strategin sker i huvudsak nationellt men berör också många sektorer inom Nordiska ministerrådet. Det uppföljningsarbete som pågår i Sverige kopplas nära till arbetet med den nationella strategin för en hållbar utveckling. Ministerrådet presenterade också strategin i samband med toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg.

I slutet av året tillsattes en förhandlingsgrupp som år 2004 skall återkomma med förslag till revision av strategin. Sveriges och Danmarks regeringar fortsätter arbetet med att främja integrationen i Öresundsregionen. Inför öppnandet av Öresundsförbindelsen den 1 juli 2000 lade de båda regeringarna fram den gemensamma rapporten Öresund – en region blir till. I rapporten redogör man för en rad åtgärder på ett stort antal områden som syftar till att stimulera rörlighet och integration i regionen. Sedan dess har de båda regeringarna gemensamt arbetat för att undanröja hinder så att samarbetet inom regionen skall kunna fungera så friktionsfritt som möjligt. Bland områden som särskilt uppmärksammats kan nämnas skatte-, socialförsäkrings- och arbetsmarknadsfrågor. Den danska och den svenska regeringen har fortsatt sina ansträngningar att finna lösningar. När det gäller initiativ till svenska åtgärder för att eliminera gränshinder i Öresund arbetar den svenska regeringen också ur ett samnordiskt perspektiv.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

Redogörelse till riksdagen 2002/03:NR1, Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten år 2002 avser parlamentarikersamarbetet inom Nordiska rådet. I redogörelsen beskrivs de möten som avhållits och de politiska utvecklingslinjerna i samarbetet.

Nordiska rådet, som år 2002 firade sitt 50-årsjubileum, har under de senaste tio åren genomgått mer genomgripande förändringar än tidigare under sin historia. De stora förändringar i omvärlden som inledde 1990-talet påverkade redan från början rådets verksamhet, men det var först mot mitten av årtiondet som man allmänt såg nödvändigheten av mer genomgripande förändringar av rådets organisation och arbetssätt. Dessa förändringar genomfördes, och rådets arbete fördelades på ett presidium och på ett ”trepelarsystem” byggt på en geografisk indelning: Norden–Närområdet–Europa. Efter ett nytt utredningsarbete beslöt rådet vid sin 53:e session att återgå till ämnesindelade utskott, då detta bättre korresponderade med organisationen på regeringssidan, i den baltiska församlingen och i de nationella parlamenten.

Gemensamma möten med Baltiska församlingen har hållits i Vilnius 1996, Helsingfors 1999 och Riga 2001. Ett fjärde möte planeras nu för 2003 i Lund. Huvudteman för detta möte är kampen mot organiserad brottslighet, inklusive narkotika, samt åtgärder för att motverka korruption. Vidare kommer mötet att ta upp civil säkerhet och civil krishantering samt utvecklingen av regionalpolitik inom EU, inklusive konventet och nordlig dimension. En utmaning för det nordiska samarbetet ligger i att EU vid sitt toppmöte i Köpenhamn i december fattade beslut om sin utvidgning till att omfatta tio nya medlemsländer, däribland de baltiska länderna. Denna utvidgning torde innebära en förskjutning av tyngdpunkten inom unionen och därigenom öka behovet av stärkt regionalt samarbete. Nordiska rådet bör kunna fungera som en förbindelselänk mellan de nordiska länderna och de nya EU-länderna samt även övriga delar av EU:s nordliga dimension.

En större offentlig debatt kring nordiska och europeiska frågor skulle kunna få en gynnsam effekt på det folkliga engagemanget för både nordiskt och europeiskt samarbete om den kunde göra allmänheten mer medveten om sammanhangen mellan det egna landet, Norden, närområdena och Europa. Det gäller att aktualisera den nordiska värdegemenskapen, kombinationen av en mogen välfärdsstat och en fungerande marknadsekonomi, och med den som utgångspunkt finna gemensamma lösningar på problemen både i närområdet och i ett vidare europeiskt perspektiv. Möjligheten att skapa engagemang kring Nordiska rådet är, som det ofta har påpekats i debatten, sannolikt mest beroende av att rådet tar upp ämnen som bedöms som politiskt relevanta, dvs. har aktualitet och bidrar till den nationella politikutvecklingen eller har betydelse för deltagande i och möjlighet att påverka internationella processer. Utvidgningen av rådets aktionsradie både geografiskt och ämnesmässigt under 1990-talet har bidragit härtill.

Ett problem som ofta berörs i rådets debatter och utskottens betänkanden är ministerrådets och regeringarnas uppföljning av rådets rekommendationer. Nordiska rådet är unikt såtillvida att regeringarna i sina meddelanden årligen måste rapportera vad som gjorts med anledning av en antagen rekommendation. Medan regeringarna enligt Helsingforsavtalet är förpliktade att varje år lämna meddelanden om sina åtgärder ända till dess rådet beslutar att anse

rekommendationen slutbehandlad, har flera av de senaste årens meddelanden lämnat mycket övrigt att önska. Mycket återstår sålunda att göra vad gäller uppföljningen av rådets rekommendationer. I ett principdokument som delegationen antog vid sitt första möte efter valet 2002 föreslås att delegationen skall verka för ett politiskt ansvarstagande för att förankra det nordiska samarbetet i riksdagen. Det är rådsmedlemmarnas ansvar att i sina respektive fackutskott och partigrupper föra in den nordiska dimensionen. Delegationen skall också verka för att de av rådet antagna rekommendationerna får ett större genomslag i riksdagen.

Utskottets överväganden

Utskottet har under ärendets behandling fört samtal med Nordiska rådets svenska delegation för information och utbyte av erfarenheter. Utskottet anser att denna form av erfarenhetsutbyte har varit mycket värdefull och givit värdefulla uppslag inför framtiden.

Relationer till närområdet

Ett flertal motionsyrkanden tar upp det nordiska samarbetets roll i att främja utvecklingen i närområdet, dvs. i de tre baltiska länderna.

I motionerna 2002/03:U229 (m) samt 2002/03:U323 (m) yrkande 24 föreslås att de baltiska staterna skall erbjudas medlemskap i Nordiska rådet.

Likalydande motionsyrkanden har behandlats under tidigare riksmöten. I sitt betänkande 1999/2000:UU9 uttalade utskottet att det delade motionärernas bedömning av vikten av ett utvecklat samarbete med de baltiska länderna samt att det arbete som utförts av dåvarande närområdesutskottet spelat en viktig roll i det sammanhanget. Därefter uttalade utskottet:

När det gäller medlemskap konstaterar dock utskottet att det nordiska samarbetet vilar på den språkliga och kulturella gemenskapen de nordiska länderna emellan. Det nordiska samarbetet är ingen internationell organisation där andra länder kan söka medlemskap. De baltiska länderna har inte heller uttryckt någon önskan om att få medlemskap i Nordiska rådet. Det bör i sammanhanget framhållas att både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet i dag bedriver ett nära samarbete med de baltiska länderna, vilket bl.a. resulterat i regelbundna gemensamma möten mellan Nordiska rådet och den baltiska församlingen. Representanter för den baltiska församlingen deltar bl.a. i Nordiska rådets arbetsgruppsmöten i de frågor som är av ömsesidigt intresse. Vidare inbjuds baltiska parlamentariker som gäster till Nordiska rådets sessioner.

Detta uttalande upprepades i betänkande 2001/02:UU12. Utskottet finner inte skäl att ändra sin bedömning.

Utskottet konstaterar vidare att med undertecknandet av anslutningsfördraget till EU har Estland, Lettland och Litauen blivit aktiva observatörer i EU. Därför är det viktigt att öka samarbetet och integrationen mellan de nordiska och baltiska länderna. Det finns goda förutsättningar för ett ökat samarbete på många sakområden, och det råder stor samsyn på många områden. Genom en ökad samverkan kan gemensamma positioner få större genomslag i det utvidgade EU. Det nordisk-baltiska samarbetet kommer att fortsätta att fördjupas och kommer mer och mer att ske på jämbördig basis. Samarbetet kompletterar det arbete som sker i direkta bilaterala förbindelser mellan länderna. Utskottet menar att miljöarbetet runt Östersjön kan stärkas, liksom

områden som berör narkotikamissbruk och människohandel. En god utveckling i hela regionen kommer att kräva mer och utvecklat gränsregionalt samarbete.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att de frågor som motionerna väckt är besvarade och avstyrker därmed motionerna 2002/03:U229 (m) samt 2002/03:U323 (m) yrkande 24.

Sveriges kontakter med Norge

I motion 2002/03:U233 (kd) yrkandena 1 och 2 föreslås dels att hindren för en fördjupad integration mellan Sverige och Norge måste undanröjas, dels att förenklade regler i samband med transporter till Norge från övriga nordiska länder skapas.

Utskottet konstaterar att Sverige i år är ordförande i det nordiska regeringssamarbetet, och i det svenska ordförandeprogrammet har fokus i ordförandearbetet satts på fyra olika aspekter av integration. En aspekt är integrationen mellan de nordiska länderna bl.a. för att undvika olika gränshinder och se till att onödig byråkrati avskaffas.

Utskottet har inhämtat att ett projekt kallat Grensetjänsten har startats, med syfte att underlätta integrationen mellan Sverige och Norge. Projektet syftar till att identifiera och eliminera gränshinder, bl.a. genom att bygga upp en informationscentral i Morokulien. De gränshinder som identifieras kommer att behandlas i ett s.k. gränsråd, som kommer att lyfta frågan till den nivå där beslut om förändring kan tas. Grensetjänsten är en informationscentral dit privatpersoner, organisationer och företag kan vända sig med sina frågor. Tjänsten är också tillgänglig via Internet och telefon. Genom deltagande av 22 svenska och norska myndigheter och organisationer har projektet tillgång till ett betydande nätverk.

Ett område där flera typer av problem identifierats är hinder för yrkestrafiken, t.ex. maskinentreprenörer och åkeriägare som vill arbeta gränsöverskridande i Norden. Eftersom gränsen mellan Sverige och Norge är Europas längsta, 161 mil, blir omfattningen av denna typ av gränshinder större mellan dessa länder än mellan övriga nordiska.

Som ett led i gränshindersarbetet arrangerade Sverige ett seminarium i Karlstad fokuserat på förars och fordons mobilitet i Norden. Seminariet sammanförde representanter för berörda departement, verk, branschorganisationer, gränskommuner m.fl. från samtliga nordiska länder. De konkreta problem som diskuterades behandlade t.ex. tull- och momshantering, depositionskrav, bestämmelser om fordons längd, bredd och vikt samt besiktningsskrav och förarcertifikat. Vid seminariet blev det tydligt att det ofta inte krävs ändringar i lagar eller regler, utan ofta bara en flexiblere tillämpning av dessa. Ett ökat behov av information har också kunnat konstateras.

Den nordiska samarbetsministern har som sin särskilde representant utsett den f.d. danske statsministern Poul Schlüter. I hans uppgifter ingår att på politisk nivå, genom bilaterala kontakter, verka för att arbetet med gränshinder följs upp effektivt. Han kommer att redovisa vilka resultat som uppnåtts i samband med Nordiska rådets session i Oslo i slutet av oktober.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att de frågor som motionen väckt är besvarade och avstyrker därmed motion 2002/03:U233 (kd) yrkandena 1 och 2.

Nordbors gränslösa rättigheter

I motionerna 2002/03:U240 (fp) yrkandena 1 och 4 understryks kravet på en smidigt fungerande gränstrafik som underlättar enskilda människors vardag och upprätthåller mellanfolkligt samarbete i gränsregionerna. Liknande synpunkter framförs även i motion 2002/03:U259 (c) där det krävs att de gränsregionala hindren snarast måste avskaffas för att det gränslösa resandet i gränsregionerna skall bli verklighet.

Utskottet har tidigare konstaterat att en av huvudpunkterna i det svenska ordförandeprogrammet är att verka för att olika gränshinder och onödig byråkrati avskaffas. En viktig aspekt av detta arbete är att följa upp ministerrådsförslaget om rapporten Nordbors rättigheter och driva förslagen i detta arbete vidare.

Efter en remissbehandling inom Nordiska ministerrådet lämnades ett ministerrådsförslag till Nordiska rådets session i oktober med förslag till uppföljning av rapporten Nordbors rättigheter. Uppföljningsarbetet har konkretiserats i 23 olika punkter och preciserats i en särskild arbetsplan. En avrapportering kommer att göras till Nordiska rådets session i oktober 2003. Den tidigare danske statsministern Poul Schlüter har engagerats som den svenska samarbetsministerns särskilde representant för att driva på arbetet. Uppdraget innebär att utifrån rapporter och utredningar där medborgares konkreta gränshindersproblem beskrivs, lyfta dessa till politisk nivå så att ansvariga ministrar kan finna relevanta lösningar på problemen. Utgångspunkten för Schlüters arbete är att målet skall vara att öka medborgarnas mobilitet i Norden.

Arbetet har intensifierats, ett antal seminarier och möten har genomförts och fler planeras att hållas under 2003.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att de frågor som motionerna väckt är besvarade och avstyrker därmed motionerna 2002/03:U240 (fp) yrkandena 1 och 4 samt 2002/03:U259 (c).

Informationspunkt Hallå Norden

I motion 2002/03:U9 (mp) yrkande 2 krävs att det svenska ordförandeskapet skall skapa en direktkontakt om gränshindersfrågor för information, stöd och rådgivning och i motion 2002/03:U240 (fp) yrkande 2 föreslås att verksamheten med servicetelefonen Hallå Norden byggs ut.

Utskottet konstaterar att samverkan med och mellan nordiska frivilligorganisationer är ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet. Föreningen Norden intar en särskild ställning i detta arbete med informationskontoret Norden i Fokus och servicetelefonen Hallå Norden som viktiga redskap för att göra det nordiska samarbetet känt och för att nå ut till medborgarna.

Hallå Nordens verksamhet är uppbyggd kring informationspunkter i samtliga nordiska länder och en koordinator på Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn. Ett komplement till de nationella servicetelefonerna är en databas där den enskilde operatören kan besvara frågor direkt på Internet samt den nordiska informationsportal om det nordiska regelverket som är riktad till privatpersoner, institutioner och myndigheter i de nordiska länderna. Verksamheten går ut på att lotsa medborgarna fram till rätt instans. En annan viktig uppgift är att lyfta fram problem till ansvarig myndighet. Nordiska ministerrådet har i år ökat budgeten för denna verksamhet och Hallå Nordens operatörer i de fem nordiska länderna kommer att arbeta heltid från halvårsskiftet 2003.

Som ett led i arbetet med att bättre kunna bistå enskilda och företag med lättillgänglig och korrekt information arrangerade Sverige tillsammans med Nordiska ministerrådet ett seminarium, Det skall vara enkelt att leva i Norden, som syftade till att öppna en dialog mellan myndigheter och organisationer som tillhandahåller informationstjänster om Norden. Diskussioner fördes kring hur ett nätverk kan utvecklas för att bättre utnyttja resurserna och säkra effektiv och korrekt information till medborgarna. Slutsatsen från seminariet är en viktig utgångspunkt i arbetet med att vidareutveckla Hallå Norden och andra informationsfunktioner.

I Öresundsregionen har Danmark och Sverige etablerat Öresunddirekt. Enskilda och företag kan vända sig dit med frågor om flyttning, arbete, pendling etc. På den svenska sidan av Öresund finns även ett informationskontor i Malmö, där olika myndigheter är samlokaliserade till hjälp för den enskilde. Ett annat exempel är det tidigare nämnda projektet Grensetjänsten som har startats med huvudsyftet att underlätta integrationen mellan Norge och Sverige.

Utskottet anser att de krav som framförs i motionerna redan är tillgodosedda och avstyrker därmed motionerna 2002/03:U9 (mp) yrkande 2 och 2002/03:U240 (fp) yrkande 2.

Reformerat nordiskt samarbete

I motion 2002/03:U242 (m) framhålls att arbetet inom Nordiska rådets sessioner bör flyttas över till de nationella parlamenten. Nordiskt samarbete tas bäst till vara om det är en del av arbetet i nationella parlament och utskott, och därför bör Nordiska rådet läggas ned.

Utskottet vill understryka att ett betydande reformarbete har genomförts i Nordiska rådet sedan mitten av 1990-talet, vilket inneburit en ny inriktning av verksamheten, nya arbetsformer och ny organisation. Sedan den 1 januari 2002 råder en ny utskottsindelning i Nordiska rådet. Den nya rådsorganisationen har också bl.a. öppnat sig för nya mötesformer, s.k. temamöten, där andra än rådsmedlemmar och regeringsrepresentanter kan delta i debatten. Utskottet vill understryka det rimliga i att, efter en så omfattande omorganisation, den nya organisationen skall få chansen att finna sina former innan nya, större organisationsförändringar diskuteras på nytt.

Frågan om det nordiska samarbetets förankring i de nationella parlamenten är likväldigt viktig. Utskottet konstaterar att det inletts en försöksverksamhet där utskott från de nordiska länderna har hållit särskilda möten. Detta är en del av det reformarbete som fortsätter inom det nordiska samarbetet och som kontinuerligt bör utvärderas.

Utskottet menar också att det är betydelsefullt att formerna för samarbete mellan delegationerna till Nordiska rådet och de nationella parlamenten utvecklas. Mot denna bakgrund genomfördes den 25 september 2003 ett erfarenhetsutbyte mellan utrikesutskottet och företrädare för Nordiska rådets svenska delegation.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att de frågor som motionen väckt är besvarade och avstyrker därmed motion 2002/03:U242 (m).

Sociala frågor

Motion 2002/03:U9 (mp) yrkande 1 tar upp behovet av ett utökat samarbete och en lösning av identifierade problemområden inom socialförsäkringssystemet i de nordiska länderna.

Utskottet kan konstatera att även om man i Norden kan tala om en nordisk välfärdsmodell, så skiljer sig de nationella socialförsäkringssystemen åt på en rad punkter. Reglerna vid bl.a. sjukdom och föräldraskap är inte utformade på samma sätt i de nordiska länderna, och detta betyder att en förmån ser ut på ett sätt i Sverige och har en annan utformning i ett annat nordiskt land.

Samordningsreglerna som finns inom EU/EES, och som också gäller i Norden, har utformats för att överbrygga de nationella olikheterna inom socialförsäkringssystemen för de personer som rör sig mellan olika länder. Syftet är att undvika lagkonflikter, t.ex. att en person kan täckas av två socialförsäk-

ringssystem samtidigt eller tvingas betala avgifter i flera länder, eller att en person hamnar utanför det sociala trygghetsnätet eller förlorar intjänade rättigheter genom att flytta till ett annat land.

Socialförsäkringstillhörighet är inte beroende av medborgarskap utan grundas på arbete eller bosättning. Huvudregeln i EU/EES är att man tillhör arbetslandets lagstiftning, vilket innebär att man får socialförsäkringsförmåner från och betalar socialavgifter i arbetslandet. Detta gäller även om man är bosatt i ett annat land. Den som normalt arbetar i två eller flera medlemsstater, och samtidigt är bosatt i en av dessa, omfattas av lagstiftningen i bosättningslandet. En gränspendlare som till viss del utför arbetet i bosättningslandet omfattas därmed av bosättningslandets lagstiftning.

Utskottet har tidigare konstaterat att den fria rörligheten inom Norden och avskaffandet av gränshinder är en av de viktigaste prioriteringarna under det svenska ordförandeskapet. Den nordiska socialförsäkringsgruppen har fått i uppdrag att identifiera problemområden och arbeta för en lösning av dessa. Det råder enighet om att den viktigaste åtgärden för att förbättra den fria rörligheten i Norden är att satsa på utbildning om gällande regler och att förbättra samarbetet mellan myndigheter och institutioner i Norden. Länderna har enats om att arbeta för att utveckla en gemensam databas för samordning av socialförsäkringsfrågor.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att de frågor som motionen väckt är besvarade och avstyrker därmed motion 2002/03:U9 (mp) yrkande 1.

Fredningen av Skagerrak och Kattegatt

I motion 2002/03: MJ492 (mp) framhålls att Nordens kusthav utsätts för stora påfrestningar genom borrhinar efter olja och gas, och därför bör en överenskommelse om en fredning av Skagerrak och Kattegatt snarast initieras med berörda grannländer.

Utskottet konstaterar att inom organisationen OSPAR (konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten) pågår ett arbete som tar sikte på att skydda havsmiljön från negativa effekter från offshoreverksamhet, exempelvis i form av dumpning av avfall eller annat material. Skagerrak och Kattegatt omfattas av OSPAR-konventionen. Utskottet framhåller att detta arbete inte endast är en komplicerad miljöfråga utan i lika hög grad en närings- och energifråga.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att de frågor som motionen väckt är besvarade och avstyrker därmed motion 2002/03: MJ492 (mp).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i reservationen.

1. Relationer till närområdet, punkt 1 (m)

av Göran Lennmarker (m), Göran Lindblad (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:U229 och 2002/03:U323 yrkande 24.

Ställningstagande

De baltiska länderna har deltagit i Nordiska rådets arbete under ett flertal år. Estland, Lettland och Litauen kommer att i nära tid vara medlemmar i både EU och NATO. Det är nu hög tid att erbjuda Estland, Lettland och Litauen att bli medlemmar i Nordiska rådet. Sverige skall därför verka för att de baltiska staterna erbjuds medlemskap i Nordiska rådet under år 2004.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförts. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2002/03:U229 (m) samt 2002/03:U323 (m) yrkande 24.

2. Fredningen av Skagerrak och Kattegatt, punkt 7 (mp)

av Lotta N Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ492 yrkande 5.

Ställningstagande

Som Miljöpartiet tidigare har påpekat har det sedan nästan 10 år till och från varit aktuellt med provborrning i Västerhavet.

En exploatering kommer att leda till en spridning av kemikalier och oljeres-ter som kan bli förödande för känsliga havsmiljöer och hota andra intressen som fisket och rekreation. Oljebolagen har många potentiella projekt för exploatering av fossila resurser som ligger på sparlåga, beredda att plockas fram när omständigheterna är de rätta. Därför bör man inte dröja med skydd av känsliga miljöer, om det finns av risk för att de kan skadas av fossila projekt.

OSPAR, som utskottets majoritet hänvisar till, är en alldeles för svag institution och processen blir för utdragen. Man har t.ex. länge diskuterat frågan om radioaktiva utsläpp från anläggningen för utbränt kärnbränsle i Sellafield, utan att komma till rätta med problemen. Flertalet av de 15 medlemsstaterna i OSPAR är inte direkt berörda av problemen i Kattegatt och Skagerrak så att hänvisa till OSPAR innebär att dra frågan i långbänk.

Utskottets majoritet hänvisar till energi- och näringsfaktorer, men i praktiken utsätter man då fisket, turismen och kustnära samhällen på Västkusten för onödiga risker med att förhåla skyddet för dessa havsmiljöer.

Att initiera diskussioner med våra grannländer kan för övrigt vara ett sätt att påskynda behandlingen inom OSPAR.

Jag anser att utskottet borde föreslå att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast bör inleda en diskussion direkt med berörda grannländer i syfte att nå en nordisk överenskommelse om "fredning" av Skagerrak och Kattegatt vad gäller borrhning efter gas och olja.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförts. Förslaget lämnas med anledning av motion 2002/03: MJ492 (mp) yrkande 5.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2002/03:90 Nordiskt samarbete 2002.

Redogörelsen

Redogörelse 2002/03:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under år 2002.

Följdmotion

2002/03:U9 av Mona Jönsson (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att svenska ordförandeskapet under 2003 bör arbeta för en så snar lösning som möjligt på identifierade problemområden inom socialförsäkringssystemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att svenska ordförandeskapet skall arbeta för att snarast tillsätta/utse en direktkontakt dit människor som upplever gränshindersfrågor kan vända sig för att ge/få information, stöd och rådgivning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:U229 av Kent Olsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen vad som i motionen anförs om möjligheter till medlemskap i Nordiska rådet för de baltiska staterna.

2002/03:U233 av Dan Kihlström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hindren för en fördjupad integration mellan Sverige och Norge.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förenkling av regler i samband med transporter till Norge.

2002/03:U240 av Runar Patriksson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att snarast följa upp och genomföra de konkreta åtgärder som redovisas i rapporten "Nordbornas rättigheter".
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snarast bygga ut verksamheten med Hallå Norden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om orsakerna till gränsgångares problem och åtgärder för att främja ökad rörlighet och smidigt "vardagsumgänge" över landgränserna.

2002/03:U242 av Tomas Högström (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ett reformerat nordiskt samarbete i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:U259 av Åsa Torstensson och Annika Qarlsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffandet av gränsregionala hinder.

2002/03:U323 av Bo Lundgren m.fl. (m):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medlemskap för de baltiska staterna i Nordiska rådet.

2002/03:MJ492 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en nordisk överenskommelse om "fredning" av Skagerrak och Kattegatt vad gäller borrhningar efter gas och olja.